

**Nikdo to nechtěl dělat, tak šel**

**Marek Švehla**

in: Respekt, 31, 2020, n. 19, p. 59

in: Respekt, 31, 2020, č. 19, str. 59 (4. 5.)

◆ nekrolog, česky, vznik neuveden, ◆ web

◆ obituary, Czech, origin n.a., ◆ web

## **Nikdo to nechtěl dělat, tak šel**

V 92 letech zemřel filozof Ladislav Hejdánek

Marek Švehla, Respekt, 3. května 2020

Když se hledá recept, jak žít v těžkých časech, je k nezaplacení mít ve společnosti muže, jako byl Ladislav Hejdánek. Jeho jméno se asi nestane všeobecně sdíleným synonymem celé jedné éry, tohle místo už zabrali jiní. Ale až budeme hledat neokázalou inspiraci, měl by být Hejdánkův příběh po ruce. To je důležité vědět i proto, že tento filozof minulý týden ve věku 92 let zemřel.

### **Leták a kriminál**

Narodil se do pražské protestantské rodiny v roce 1927, takže stihl vstoupit na univerzitu ještě před únorovým pučem 1948. Po něm uvažoval o emigraci. I proto, že jako mladý křesťanský aktivista sekal na Šumavě louky a pohyboval se blízko tehdy ještě nechráněné hranice.

„Pak jsem si ale řekl, že odtud nemohou utéct všichni,“ komentoval své rozhodování pro nahrávku Paměti národa.

Na Univerzitě Karlově studoval napřed matematiku, později přešel k filozofii, kterou dokončil v roce 1952. Měl za sebou působení v křesťanském sdružení YMCA, které sice překazil nastupující komunistický režim, ale hned po mírném uvolnění poměrů našel novou veřejnou platformu – ilegální evangelické hnutí Nová orientace, kde s lidmi jako Alfréd Kocáb, Božena Komárková nebo Milan Balabán debatoval o poměrech a víře.

Hejdánek však hledal širší prostor k vyjádření a v polovině šedesátých let se začal účastnit na svoji dobu překvapivě svobodných náboženských diskusí v pražských Jirchářích. Do evangelického prostředí přivedl katolíky, především psychologa a filozofa Jiřího Němce, jednu z klíčových postav pozdějšího disentu. V šedesátých letech se spolu sešli ještě v časopisu Tvář, který lavíroval na hraně zákazu (dvakrát jej skutečně dostal) a patřil k nejlepšímu kritickému čtení, jaké české prostředí nabízelo.

Po roce 1968 se Hejdánkův příběh jen chvíli podobal řadě jiných. Odmítl podepsat souhlas s okupací a byl vyhozen z Filosofického ústavu Československé akademie věd, kam nastoupil jako vědecký pracovník jen o půl roku dříve. Poté ho vzali do Památníku národního písemnictví, kde dostával smlouvu vždy jen na čtvrt roku a na půl úvazku, přitom odváděl víc než celý, protože k práci archiváře zaskakoval za nočního vrátného.

Právě při jedné takové službě koncem roku 1971 si pro něj přišla StB a skončil na půl roku ve vazbě. Jeho přítel, farář Jaromír Dus, totiž v rámci akce Jana Tesaře a Jaroslava Šabaty rozesílal obálky s letákem, kde veřejnost upozorňovali na zdánlivě banální věc, a sice že účast u voleb není povinná. Jedna z obálek přišla i Hejdánkovým – a to stačilo k zatčení a odsouzení na devět měsíců do kriminálu.

Po propuštění pokračoval v utajených filozofických seminářích, které od začátku sedmdesátých let pořádal pro úzký okruh zájemců u sebe doma (a kam pak přes riziko perzekucí přijížděli od osmdesátých let filozofové ze západní Evropy).

### **Odvážný mluvčí**

Hejdánkovy největší chvíle ale měly teprve přijít. Na podzim 1976 se podílel na vzniku základního dokumentu Charty 77 návrhem, aby se provolání opíralo o deklaraci lidských práv, kterou krátce

předtím pro potřeby československé účasti na summitu v Helsinkách schválil komunistický parlament. Hejdánek dokonce koupil Sbírku zákonů, aby Václava Havla o téhle nečekané skutečnosti přesvědčil.

Nejzářněji pak vstupuje Hejdánek do historie na podzim 1977. Charta je pod obrovským tlakem režimu, Havel sedí ve vězení, kde se na nátlak StB vzdává pozice mluvčího Charty. Druhý mluvčí Jan Patočka je už od března po brutálním výslechu po smrti. Charta má jen několik stovek signatářů a jediným mluvčím je Jiří Hájek. „Měl to být konec Charty,“ vzpomíná Petr Uhl. „Nikdo nechtěl mluvčího dělat, všichni se báli.“ Právě tehdy, ve velmi nebezpečné době, Hejdánek pozici přijal – spolu s Martou Kubišovou. „Hned mi nabídl tykání a ani na okamžik nedal znát, že jsem z jiného světa, nepolíbená jakoukoli takovou úlohou,“ vzpomíná Kubišová.

Kvůli nedostatku lidí Hejdánek dvakrát mandát mluvčího prodlužoval a na jaře 1979 jej přijal znovu, opět v kritické době, kdy StB pozatýkala čelné disidenty v rámci procesu s VONS. Po revoluci 1989 však Hejdánek politické funkce odmítl a věnoval se filozofii, především svému životnímu tématu – otázkám pravdy a víry.